

JOSIPA KORLJAN BEŠLIĆ
(Split, Hrvatska)

Najčešće pogreške u uporabi prijedloga hrvatskoga jezika kod izvornih govornika španjolskoga jezika

Sažetak: Prijedlozi su nepromjenjiva vrsta riječi, ali dosta česta u uporabi na razini rečenice. Središnje pitanje koje ovaj rad postavlja jest koje pogreške izvorni govornici španjolskoga jezika koji uče hrvatski jezik kao ini na početnoj razini (A1 i A2) rade pri korištenju hrvatskih prijedloga, imajući u vidu da se hrvatski i španjolski prijedlozi razlikuju u uporabi. Pogreške su proučene na temelju esejističkih tekstova pisanih na nastavi kolegija Hrvatski jezik za strance polaznika CEHAS-a na Filozofskom fakultetu u Splitu. Pogreške su sistematizirane prema prijedlozima i prema čestotnosti. U radu se objašnjavaju uzroci pogrešaka te se navode mogućnosti za uklanjanje i preveniranje ovakve vrste pogrešaka.

Gljučne riječi: hrvatski jezik kao ini, početna razina učenja jezika, prijedlozi, nastava inojezičnog hrvatskog

Uvod

Iako učenici hrvatskoga kao inoga jezika promjenjive vrste riječi navode kao najveći problem pri ovladavanju hrvatskim kao inim jezikom zbog deklinacija i konjugacija, prijedlozi također pripadaju vrsti riječi koja uzrokuje pogrešnu uporabu, pogotovo na početnoj razini učenja jezika. Problemi s prijedlozima prisutni su i u drugim inim jezicima. Prijedlozi su jako zastupljena vrsta riječi koja određuje odnose u rečenici, stoga je važno da i njihova uporaba bude pravilna.

U ovome radu proučit ćemo koje su najčešće pogreške koje izvorni govornici španjolskoga jezika koji uče hrvatski kao ini rade na početnoj razini učenja jezika, koji su razlozi tomu te kako je moguće izbjeći takve pogreške. Izazovno je uspoređivati hrvatski i španjolski jezik jer je hrvatski flektivni jezik u kojem se gramatičke kategorije izražavaju promjenom oblika riječi. Pogreške pri uporabi prijedloga događaju se zbog jezičnoga prijenosa jer su u različitim jezicima različite uloge i uporabe prijedloga. Pogreške su prikupljene analizom esejističkih tekstova i podijeljene prema čestotnosti.

Teorijsko-metodološki okvir

BARIĆ (1995: 277) prijedloge definira kao „riječi koje izriču različite odnose između onog što znače imenice ili na što upućuju zamjenice”, a objašnjavajući značenje prijedloga, navodi da „prijedlozi znače različite odnose

onoga što znači imenica, a imenica, opet, ima različite padeže koji iskazuju različite odnose onoga što znači prema radnji o kojoj se u rečenici govori” (BARIĆ 1995: 278). TEŽAK i BABIĆ (1992: 136) prijedlozima smatraju „nepromjenjive riječi koje označuju odnose među bićima, stvarima i pojavama”, a SILIĆ I PRANJKOVIĆ (2005: 242) definiraju ih kao „zatvorenu skupinu suznačnih nepromjenjivih riječi koje nisu ni samostalni ni nesamostalni članovi rečeničnoga ustrojstva”.

Većina gramatika hrvatskoga jezika namijenjena je izvornim govornicima, a njihov je sadržaj neizvornim govornicima nerazumljiv.

UDIER i GULEŠIĆ MACHATA (2012: 39) navode tri načela važna pri poučavanju prijedloga: semantičko, sintaktičko i komunikacijsko. Semantičko, naime, opisuje značenje prijedloga, sintaktičko pretpostavlja navođenje prototipnih i neprototipnih prijedložno-padežnih izraza, a komunikacijsko načelo zasniva se na redoslijedu navođenja prijedloga pri čemu se prvo navode frekventniji, prototipni prijedlozi. Kad je riječ o pristupu poučavanju, MATOVAC (2014) navodi postojanje tradicionalnoga pristupa poučavanju, koji je neizvornim govornicima stran i nejasan, kolokacijskoga pristupa te kognitivnolingvističkoga pristupa, za koji se zalaže, navodeći da je ovaj pristup „utemeljen na uočavanju sustavnih poveznica među različitim značenjima te objašnjavanju i oprimjeravanju motivacija različitih upotreba, plodonosniji pri poučavanju stranoga jezika, posebice na naprednijim stupnjevima učenja” (MATOVAC 2014: 12).

LORINCZ i GORDON (2012) govoreći o neizvornim govornicima engleskoga jezika koji ga uče navode tradicionalni, kolokacijski i prototipni pristup te se zalažu za posljednja dva.

Smatramo da je na početnoj razini učenja potrebno kombinirati sve navedene pristupe i načela, uzimajući u obzir i gramatičko znanje koje neizvorni govornici već posjeduju što, ovisno o jezicima kojima vladaju, može biti olakšavajući, ali i otežavajući čimbenik. Svakako smatramo da je kognitivnolingvistički pristup koji gramatičke strukture objašnjava različitim konceptima ogroman potencijal koji se zasniva na kogniciji te koji je potrebno što bolje iskoristiti i u nastavi inojezičnoga hrvatskoga.

Prijedlozi se u najzastupljenijim udžbenicima hrvatskoga kao inoga jezika poučavaju uz padeže. Udžbenici koje smo proučili i koje smatramo najzastupljenijima jesu udžbenik ČILAŠ, MIKULIĆ, GULEŠIĆ MACHATA, UDIER (2023), KOSOVAC i LUKIĆ (2004) te KORLJAN BEŠLIĆ i BURIC (2023).

Prvi padež koji se obrađuje, poslije nominativa, jest akuzativ te je težište na prijedlozima *u*, *na*, *po*, *za* uz navođenje manje zastupljenih prijedloga *kroz* i *uz*. Sljedeći je lokativ, koji s akuzativom dijeli prijedloge *u*, *na* i *po* i koji određuje frekventan prijedlog *o*, zatim slijedi dativ s prijedlozima *k*, *prema*, *nasuprot*, *unatoč* i *usprkos*. Uz instrumental poučavaju se prijedlozi *s/sa*, *nad*, *pod*, *pred*, *među*, a uz genitiv, s kojim se usvaja najviše prijedloga jer je padež koji,

između ostalog, određuje prostorne i vremenske odnose, *poslije, prije, nakon, od, do, iz, kraj, blizu, između, ispod, iznad, zbog, radi, osim, protiv...*

U hrvatskoj gramatici namijenjenoj neizvornim govornicima MATOVAC (2022) prijedloge također povezuje s određenim padežima, no razdijeljeno: primjerice, posebna je cjelina akuzativ s prijedlozima *u* i *na*, posebna izricanje vremena akuzativom, posebna akuzativ s prijedlozima *za, po, kroz* i *uz*, a posebna je cjelina i razlika akuzativa i lokativa kad se upotrebljavaju s prijedlozima *u* i *na*.

Na početnome stupnju (razine A1 i A2) neizvorni govornici trebali bi naučiti glasovni i pisani oblik prijedloga, prototipna značenja prijedloga, padeže u kojima se javlja imenska riječ uz određene prijedloge, frekventne prijedložno-padežne izraze koje čine određeni prijedlog te frekventne glagolske rekcije i valencije s određenim prijedlogom (prema UDIER i GULEŠIĆ MACHATA 2012: 38).

Ispitanici i prikupljanje primjera pogrešaka

Za potrebe ovoga istraživanja ispitani su izvorni govornici španjolskoga jezika iz južnoameričkih država koji su u Centru za hrvatske studije u svijetu (CEHAS) na Filozofskom fakultetu u Splitu učili hrvatski kao ini jezik na početnom stupnju (razine A1 i A2). Kako bi rezultati bili što objektivniji, nasumce je uzeto 40 primjera kraćih eseja (od 100 do 150 riječi) koje su polaznici pisali u sklopu nastave hrvatskoga jezika od akademske godine 2020./2021. do akademske godine 2023./2024. u različitim grupama s različitim lektorima. U esejima su trebali pokazati gramatičko i leksičko znanje koje su usvojili nakon određenih cjelina na A1 i A2 razini te eseji nisu bili usmjereni samo na uporabu prijedloga. Teme eseja obuhvaćale su predstavljanje, slobodno vrijeme, obitelj i prijatelje te planove za budućnost. U nastavku donosimo primjere pogrešaka klasificirane prema prijedlozima. Pogreške su navođene prema čestotnosti.

Prijedlozi *u* i *na*

Najviše pogrešaka uočeno je u uporabi prijedloga *u* i *na*, i to na razini međusobne zamjene, bez obzira na to upotrebljavaju li se u akuzativu ili lokativu. Primjeri pogrešaka jesu sljedeći:

- (1) *Radila sam prošli vikend na studentskom domu.*
- (2) *Išla sam na restoran.*
- (3) *Ona studira umjetnost u fakultetu.*
- (4) *Koncert je na velikom parku.*
- (5) *Na parku možeš imati zabavu.*
- (6) *Moj prvi savjet je ići na Zagreb.*
- (7) *Idemo u Rivu.*
- (8) *Plivam na moru.*
- (9) *Ako ideš do Republike Hrvatske, moraš znati da ideš na najbolju zemlju.*

(10) *Radio sam u restoranu na Dioklecijanova palača.*

(11) *Ide u ručak.*

(12) *Ona živi na velikoj novoj kući.*

Uzroci su ovih pogrešaka nerazumijevanje kad upotrijebiti prijedlog *u*, a kad prijedlog *na* za prostorne odnose, što moguće proizlazi iz negativnog transfera iz materinskoga jezika. Naime, u španjolskom jeziku ne postoji razlika prijedloga *u* i *na* kao u hrvatskom te bi primjer (4) na španjolskom glasio *El concierto es en el gran parque*, isto kao što bi primjer (3) glasio *Ella estudia arte en la universidad*. Dakle, u oba slučaja upotrijebljen je španjolski prijedlog *en*. Hrvatski prijedlozi *u* i *na* na španjolskom mogu biti prevedeni i prijedlogom *a*, pa će *Idem u trgovinu* i *Idem na tržnicu* glasiti *Voy a la tienda* i *Voy al mercado*.

Razlika hrvatskih prijedloga *u* i *na* proizlazi iz sljedećeg: „Osnovno je značenje prijedloga *u* povezano s idejom smještenosti (lokativ) ili smještanja (akuzativ) u zatvoren, višedimenzionalan prostor, dok je osnovno značenje prijedloga *na* povezano s idejom smještenosti (lokativ) ili smještanja (akuzativ) na neki prostor koji je nalik površini” (UDIÉR i GULEŠIĆ MACHATA 2012: 43). Prijedlog *u*, uz zatvorene prostore, u hrvatskome jeziku upotrebljava se i uz mjesta, gradove i države, a prijedlog *na* osim površine upotrebljava se i za otoke, događanja i aktivnosti/sportove, a oba prijedloga označavaju cilj.

Pogrešnu uporabu ovih prijedloga dodatno uzrokuju iznimni slučajevi koji odstupaju od izrečenih pravila, kao npr. *Idem na fakultet* ili *Idem u park* te dvojna uporaba obaju prijedloga u različitim značenjima: *Idem u more / na more*, *u selo / na selo* i slično. Ovi odnosi u španjolskome jeziku uglavnom se izražavaju opisno ili dodavanjem nekog drugog glagola.¹ Primjerice, ne postoji razlika *u more/na more*, oba se oblika izražavaju rečenicom *Voy al mar*, ali se oblik *u more* dodatno opisuje: *Voy al agua*. Želimo li reći da smo *na kavi*, u španjolskom ćemo to izreći glagolom: *Estamos tomando café*. Sve to utječe na relativno česte pogreške u uporabi ovih prijedloga.

Primjeri pogrešaka pokazuju da je izvornim govornicima španjolskog jezika nelogično postojanje dvaju prijedloga za što oni u svojem jeziku ponekad upotrebljavaju samo jedan, ponekad nijedan, a pogotovo su im nelogične situacije koje odstupaju od pravila ili zahtijevaju detaljnije semantičko određenje. Iznimke nije moguće konceptualno objasniti, trebaju biti posebno navedene, kao u MATOVAC (2022: 79), gdje su navedeni primjeri kao za otoke, *na Island*, ali *u Japan*; *u šetnju*, iako je riječ o aktivnosti, ili *u vrt*, iako se radi o otvorenom prostoru.

Među primjerima pogrešaka uočena je i zamjena prijedloga *u* prijedlogom *do*, kao u primjeru (9), što se može objasniti širokom primjenom prijedloga *do*, uključujući i prostorne odnose te ovdje provedenom pogrešnom analogijom.

¹ Zahvaljujem Mariji Belen Lemos na pomoći i jezičnim savjetima pri usporedbi hrvatskih i španjolskih prijedloga.

Pogrešna uporaba ovih prijedloga nije uočena samo u uporabi za mjesto i cilj već je primjetna i kad označava vrijeme. Uočene su pogreške u rečenicama koje izriču dane u tjednu i datume:

- (13) *Putujem u Grčku na utorak.*
- (14) *U vikend bio sam u mojoj kući.*
- (15) *Sviđa mi se ići na plažu u vikendu.*
- (16) *To je najbolje ako idete u 15. kolovoza.*

U španjolskom jeziku za dane u tjednu upotrebljava se određeni član pred imenicom (primjer /13/ glasio bi *Viajo a Grecia **el** martes*). U hrvatskom jeziku s danima u tjednu upotrebljava se prijedlog *u*. Uz vikend dolazi prijedlog *za*, što bi na španjolskom jeziku bilo izrečeno bez prijedloga (*el fin de semana*), a uz datum pogrešno je dodan prijedlog *u*, kao u primjeru (16), što se u hrvatskom jeziku izriče bez prijedloga, genitivom, a u španjolskom jeziku prijedlogom *el* te bi primjer (16) glasio *Es mejor si van **el** 15 de agosto*.

Prijedlozi *po* i *za*

Prijedlog *po* poučava se uz akuzativ i uz lokativ, a prijedlog *za* uz akuzativ. Prema UDIER, GULEŠIĆ-MACHATA i ČILAŠ-MIKULIĆ (2006: 43) „akuzativ s prijedlozima *po* i *za* također je lako shvatljiv većini učenika jer se imenice koje dolaze uz njega također mogu shvatiti kao izravni objekt”. Iako je to točno u gramatičko-semantičkom kontekstu o kojem autorice pišu, u praksi je česta zamjena prijedloga *po* i *za* u akuzativu, kao u sljedećim primjerima:

- (17) *Kupila sam poklon po njega.*
- (18) *Imam pogled za more.*
- (19) *Organizacija pravi nešto dobro po ljude.*
- (20) *Idemo za kavu u trgovinu.*

Na početnoj razini učenja jezika poučavaju se osnovna značenja ovih prijedloga. U hrvatskom jeziku *za* je prijedlog koji zajedno s akuzativom označava namjenu i svrhu, a *po* zajedno s akuzativom označava razlog i cilj kretanja. U španjolskom jeziku prijedlog *za* u ovom kontekstu prevodi se prijedlogom *para* te bi primjer (17) glasio *Le compré un regalo **para** él*. Prijedlog *po* ne postoji u španjolskom jeziku. U značenju koje ima u akuzativu uz glagol ići mogao bi se prevesti na španjolski jezik prijedlogom *por* te bi primjer (20) glasio *Vamos **por** café a la tienda*, no u spomenutoj rečenici u španjolskom jeziku češće se upotrebljava glagol *tomar* u značenju *uzeti* te se primjer (20) češće prevodi *Vamos **a** tomar un café*. Kako bi izvornim govornicima španjolskog jezika bilo lakše razumjeti kad trebaju upotrijebiti *za*, a kad *po*, potrebno je navedene prijedloge objasniti na semantičkoj razini, objašnjavajući koncept koji zahtijevaju ovi prijedlozi i uvježbati na nizu primjera. Kako objašnjava MATOVAC (2022: 83), „ovaj izraz izražava svrhu kretanja i poprilično je specifičan – netko ide nekamo po nešto ili ide pokupiti nekoga”.

Primijećena je i zamjena prijedloga *za* i *na*, kao u rečenicama:

(21) *Ide za ručak sa svojim prijateljima.*

(22) *Išla sam u menzu za večeru.*

Obje su rečenice uz glagol *ići*, no pogrešna je uporaba nastala zbog toga što nije usvojeno pravilo prema kojem jelo i piće uz glagol *ići* dolaze s prijedlogom *na*, primjerice *ići na kavu, na ručak, na večeru...*

U lokativu se prijedlog *po* poučava kao prijedlog koji označava mjesto i prisutan je u određenim frazeologiziranim izrazima, kao *biti poznat po* ili *dobiti ime po*. Najčešća pogreška povezana s prijedlogom *po* jest njegova uporaba za označavanje mjesta te njegova zamjena prijedlogom *na* kao u rečenicama:

(23) *Možeš hodati na cijelom Splitu.*

(24) *On je bio oduševljen po kraju.*

Uzrok ove pogreške upravo je nepostojanje odgovarajućeg španjolskog ekvivalenta za prijedlog *po*. MATOVAC (2022: 101) navodi najčešće glagole koji u lokativu dolaze s prijedlogom *po*: *hodati, trčati, putovati* te objašnjava da je u ovom slučaju značenje prijedloga *po* posvuda (engl. *all over, around*). U španjolskom jeziku izrazi kao *Šetam po gradu* ili *Putujem po Europi* mogli bi se prevesti koristeći prijedlog *por*: *Camino por la ciudad, Viajo por Europa*. Međutim, španjolski prijedlog *por* u hrvatskom jeziku, ovisno o kontekstu, može biti preveden kao *po, kroz, zbog, radi i za*.

Nejasna uporaba za označavanje mjesta trebala bi biti razdvojena uvježbavanjem primjera i situacija u kojima se koristi određenim prijedlogom.

Sljedeća pogreška uočena u proučavanim tekstovima jest uporaba prijedloga *za* uz glagol, primjetna u rečenicama:

(25) *Izašao sam za jesti.*

(26) *Telefonirala sam za video za vidjeti.*

Iako se jezikoslovci ne slažu u vezi s uporabom konstrukcije *za* uz infinitiv, koju PRANJKOVIĆ (1987) smatra supinskim oblikom ukorijenjenim u hrvatski jezik, potrebno je upozoriti na pretjeranu uporabu prijedloga *za* u rečenom kontekstu i navesti da je moguće, i točnije, reći *Izašao sam jesti*. Problem za neizvorne govornike španjolskoga jezika jest i taj što je u španjolskom jeziku u ovim situacijama nekada moguće upotrijebiti prijedlog *a*, a nekada *para* te bi primjer (25) glasio *Fui **a** comer*, a primjer (26) *Llamé **para** ver*.

Korelacija prijedloga *u* – *iz te na* – *s*

U promatranim esejističkim tekstovima na prijedlog *iz* nailazimo kao na pogrešku u tek dvjema rečenicama:

(27) *Tata je iz Brača.*

(28) *Ja sam Argentine.*

Dok pogrešku u primjeru (28) možemo utemeljiti na zabuni i uporabi imena države umjesto nacionalnosti, pogotovo s obzirom na činjenicu da je u

nastavnoj praksi prijedlog *iz* u kontekstu odgovora na pitanje odakle tko dolazi uglavnom pravilno upotrijebljen, s pogreškom koja se uočava u prvoj rečenici često se susrećemo u nastavi. U ovoj rečenici također se govori o tome odakle netko dolazi, što bi bilo usporedivo sa španjolskim prijedlogom *de*. Kako bi se naučila pravilna uporaba prijedloga *iz* u korelaciji s genitivnim prijedlogom *s*, potrebno je usvojiti pravilnu uporabu prijedloga *u* i *na*, o čemu je već bilo riječi. Sljedeći je korak uočavanje korelacije prijedloga *u* i *iz* te *na* i *s*: *Živi u Splitu. On je iz Splita. Živi na Braču. On je s Brača.* Takva veza ne postoji u španjolskom jeziku te bi navedene rečenice glasile: *Vive en Split. Él es de Split. Vive en Brač. Él es de Brač.*

Otegotna okolnost pri poučavanju ovim izrazima jest i ta što je ovdje riječ o antonimskim prijedlozima koji dolaze s različitim padežima i prijedlog s uglavnom se povezuje s instrumentalom. UDIER i GULEŠIĆ MACHATA (2012: 47) također smatraju da se razlika ovih prijedloga treba uočiti još na početnoj razini učenja: „Parni se prijedlozi obrađuju na višim stupnjevima učenja, a na nižem i višem početnom stupnju učenja bitno je obraditi antonimski aspekt tih prijedloga”.

Prijedlog *s/sa* u instrumentalu i besprijedložni instrumental

Zabilježeni primjeri u kojima se odstupa od standardne uporabe prijedloga u instrumentalu jesu sljedeći:

- (29) *Večerao sam piletinu s salatom.*
- (30) *Poslije idi na katamaran na jedan otok.*
- (31) *Išla sam na posao petkom.*

Na početnoj razini učenja jezika uz instrumental se prvo poučava prijedlog *s/sa* koji označava društvo (*Živim sa sestrom*) i dodatak (*kolač s jagodama*). Istovremeno se usvaja i pravilo prema kojem prijedlog *sa* dolazi u situacijama kad sljedeća riječ počinje glasovima *s*, *z*, *š* i *ž*. Promatrana skupina ispitanika nije griješila s prijedlogom *s* u značenju društva i dodatka jer je istovjetan španjolskom prijedlogu *con* (*con queso, con mi hermana...*). Uočena je tek nestandardna uporaba prijedloga *s* ili *sa*, kao u primjeru (29).

Instrumental je potreban i za izricanje sredstva i prijevoznog sredstva, bez prijedloga. U španjolskom jeziku ne postoji ovakav oblik; za prijevozna sredstva potreban je prijedlog *en* (*vlakom će biti en tren*), za ostala sredstva prijedlog *con* (*pišem olovkom bit će escribo con un lápiz*). Stoga je razumljivo da izostavljanje prijedloga u hrvatskom jeziku može biti zbunjujuće, iz čega proizlazi pogreška zabilježena u primjeru (30).

Instrumental se poučava i kao padež kojim se izriče radnja koja se odvija svakog dana ili svakog vikenda, npr. *ponedjeljkom, vikendom* ili duže vrijeme (*danima, godinama*). U španjolskom jeziku dani u tjednu ne dolaze s prijedlogom, već s određenim članom (*el lunes, los lunes*). Potrebno je uočiti da u hrvatskom jeziku dani u tjednu dolaze s prijedlogom *u*, a ako se radnja ponavlja

određenog dana u tjednu, ne upotrebljava se prijedlog već se imenica koja označava dan u tjednu izriče instrumentalom (*ponedjeljkom*). Zabilježena pogreška u primjeru (31) (prema kontekstu trebalo je pisati u petak) rezultat je neusustavljenosti koncepta vremena i dana u tjednu, što se može prevenirati sistematičnijim pristupom u poučavanju padeža i prijedloga i uvježbavanjem.

Prijedlozi od i do

Genitiv je prema svojoj uporabi najsloženiji padež hrvatskoga jezika. Važan je za izražavanje odnosa u prostoru i najveći broj prijedloga dolazi upravo s genitivom.

U proučavanim tekstovima zabilježena je pogrešna uporaba prijedloga *od* i *do*. Primjeri su sljedeći:

(32) *Kasnije ja sam išao do Kaštela.*

(33) *Planiram putovanje od Francuske i Portugala.*

(34) *Ako ideš do Republike Hrvatske, moraš znati da ideš na najbolju zemlju.*

(35) *Od mene do tebe.*

U primjeru (32) umjesto prijedloga *do* trebao je biti upotrijebljen prijedlog *u* (pogotovo imajući u vidu jezično znanje ispitanika i njihovu početnu razinu učenja jezika). Na španjolskom jeziku u primjerima (32) i (34) upotrijebit će se prijedlog *a*. Iako je još s akuzativom usvojeno pravilo da se za cilj upotrebljavaju prijedlozi *u* ili *na*, u ovom slučaju vidimo genitivni prijedlog *do*, koji također može označavati mjesto, no ne i u ovoj rečenici. Prijedlog *do* MATOVAC (2022: 167) objašnjava kao prijedlog koji obilježava kretanje *do* ili prema mjestu ili osobi te posebno naglašava da je nepravilno upotrijebiti rečenicu *Došao sam od Zagreba* ili *Došao sam od trgovine* jer u tim slučajevima trebamo upotrijebiti prijedlog *iz*. S druge strane, navodi nepravilne rečenice *Došao sam iz bake* i *Došao sam s bake*, koje treba zamijeniti rečenicom *Došao sam od bake*. Prema samim navedenim primjerima može se uočiti da je česta nepravilna uporaba prijedloga *do* i *od* onda kad označavaju mjesto, pogotovo kod izvornih govornika španjolskoga jezika koji u svojem jeziku za prijedloge *od*, *iz*, *s* u kontekstu mjesta imaju prijedlog *de* ili rečenicu mijenjaju koristeći se određenim glagolom.

Sljedeća zabilježena pogreška s prijedlogom *do* jest u primjeru (33), gdje je umjesto prijedloga *od* trebao biti upotrijebljen prijedlog *do* ili pak *u*. Ovdje je moguća i uporaba parnih prijedloga *od – do*, (npr. *od Francuske do Portugala*), što se u španjolskom jeziku izražava prijedlozima *de – a* ili *desde – hasta*. Slična je pogreška u primjeru (34) gdje je umjesto prijedloga *u* upotrijebljen prijedlog *do*, što još jednom upućuje na važnost usustavljanja glagola *ići* i prijedloga koji uz njega dolaze.

Uporaba parnih prijedloga *od – do* uzrok je još jedne zabilježene pogreške, u primjeru (35) (u kontekstu davanja poklona) umjesto *od mene za tebe*. Iako je na španjolskom jeziku identična konstrukcija (*de mí para ti*), uparivanje

prijedloga *od* s prijedlogom *do* prouzrokovalo je pogrešnu analogiju u tom kontekstu. Svjesnost o prijedlozima *od* – *do* kao prostornim i vremenskim prijedlozima pomoglo bi prevenirati ovakvu jezičnu pogrešku.

Izostavljanje prijedloga

U dosadašnjoj obradi pogrešaka uočeno je nekoliko primjera izostavljanja prijedloga, kao u primjerima (28) i (31), kojima možemo pridružiti i sljedeće primjere

(36) *Ponoć legao sam.*

(37) *Morate ići najljepše plaže.*

(38) *Željela bih putovati neki grad.*

U primjeru (36) nedostaje prijedlog *u* za izricanje vremena. Naime, uz izricanje sati u španjolskom jeziku upotrebljava se prijedlog *a* (*a* /*la*/ *medianoche*). Kako bi se učenicima pomoglo usvojiti pravilo da se za izricanja koncepta vremena uglavnom uvijek koristimo prijedlogom, u nastavku teksta ponudit će se shematični prikaz prijedloga i uporabe. Naime, slikoviti, usporedni prikazi pomažu boljem pamćenju i usvajanju znanja, zbog čega ih smatramo dobrodošlima u jezičnoj nastavi.

Sljedeći je primjer izostavljanja prijedloga primjer (37), koji bi mogao glasiti *Morate ići na najljepše plaže* ili pak *Morate posjetiti najljepše plaže*, što bi i u španjolskom jeziku bilo izrečeno prijedlogom (*Deben ir a las playas más bonitas*) ili glagolom posjetiti (*Deben visitar las playas más bonitas*). Svakako je u rečenici potreban akuzativ, no s glagolom *ići* potreban je prijedlog, u ovom slučaju *na*. Slična je situacija i u primjeru (38), gdje je izostavljen prijedlog *u*, ali je dobro upotrijebljen akuzativ.

Problem izostavljanja prijedloga može se tumačiti i činjenicom da nepoznavanje uporabe prijedloga ponekad rezultira izostavljanjem prijedloga zbog neznanja koji prijedlog upotrijebiti u određenoj situaciji.

Prilog kasnije u funkciji „lažnog” prijedloga

Ova pogreška nalazi se tek u jednom primjeru:

(39) *Kasnije Austrije idemo u Njemačku.*

Primjer (39) upućuje na nužnost detaljnijeg razdvajanja priloga *kasnije* od prijedloga *poslije* i *nakon*. Prilog *kasnije* vremenski je prilog, a prema nekim priručnicima čak je samo komparativ priloga *kasno*. *Poslije* u priložnom značenju može biti izjednačen s prilogom *kasnije* (npr. *Vidimo se kasnije*, *Vidimo se poslije*), no u ovoj rečenici potreban je prijedlog koji će označiti vrijeme koje će uslijediti poslije posjeta Njemačkoj – može se upotrijebiti prijedlog *poslije* ili *nakon*. Pogrešnom analogijom prilog *kasnije* (španj. *más tarde*) upotrijebljen je u sinonimnom značenju prijedloga *poslije* (španj. *después*).

Mogućnosti uvježbavanja

Primjeri pogrešaka upućuju na to da su prijedlozi također vrsta riječi s kojom su česte pogreške. U navedenim udžbenicima hrvatskoga kao inoga jezika na početnoj razini (ČILAŠ MIKULIĆ, GULEŠIĆ MACHATA, UDIER 2023, KORLIJAN BEŠLIĆ i BURIĆ 2023, KOSOVAC i LUKIĆ 2004) zastupljene su vježbe prijedloga, i to najčešće vježbe dopunjavanja rečenice ponuđenim prijedlozima. Ovo istraživanje pokazalo je da poučavanje prijedloga mora biti sustavnije. Na početnoj razini ne očekuje se da inojezični učenik u potpunosti ovlada svim prijedlozima, ali očekivano je da će, između ostalog, poznavati prototipno značenje prijedloga, glagolske rekcije i valencije uz određene prijedloge. Tomu može pomoći tablični prikaz prijedloga zastupljenih na početnoj razini učenja, a s kojima su uočene pogreške, koji će usmjeriti pozornost na uporabu i semantičku razinu. U nastavku je dan primjer shematičnog prikaza za prijedloge *u*, *na*, *za* i *po*, s kojima su uočene najčešće pogreške.

Tablica 1. Prikaz najčešćih značenja prijedloga *u*, *na*, *za* i *po* na početnoj razini učenja inojezičnoga hrvatskoga za izvorne govornike španjolskoga jezika.

PRIJE-DLOG	PADEŽ	UPORABA	PRIMJER	USPOREDBA SA ŠPANJOLSKIM	IZNIM-KE
U	AKUZATIV	<u>Vrijeme</u> (dani u tjednu, sati) <u>Cilj</u> (s glagolima kretanja kao ići, putovati, letjeti...) kad je riječ o zatvorenim, trodimenzionalnim prostorima.	Putujemo u ponedjeljak u 17 sati. Idem u Hrvatsku, u Zagreb. Idem u restoran.	<i>Viajamos el lunes a las 17 horas.</i> <i>Voy a Croacia, a Zagreb</i> <i>Voy al restaurante.</i>	Idem na Island i na Kubu. Idem na fakultet.
	LOKATIV	<u>Vrijeme</u> (mjeseci) <u>Mjesto</u> (kad je riječ o zatvorenim, trodimenzionalnim prostorima; upotrebljava se za zatvorene prostore, gradove, države, kontinente)	Rodena sam u srpnju. Živim u Splitu, u Hrvatskoj.	<i>Nací en julio.</i> <i>Vivo en Split, en Croacia.</i>	Ja sam na Islandu. On je na Kubi. Mi smo na fakultetu.

NA	AKUZATIV	Cilj (s glagolima kretanja kao ići, putovati, letjeti...) kad je riječ o otvorenim prostorima; upotrebljava se za otoke, mjesta na koje se možemo popeti, događaje, aktivnosti i tehnologiju	Idem na Hvar na utakmicu. Idemo na planinu. Prijavit ću se na Instagram.	<i>Voy a Hvar para (ver) el partido.</i> <i>Vamos a la montaña.</i> <i>Puedo registrarme en Instagram.</i>	Idem u šumu. Idem u park. Idem u vrt.
	LOKATIV	Mjesto (kad je riječ o otvorenim prostorima; upotrebljava se za, otoke, mjesta na koje se možemo popeti, događaje, aktivnosti i tehnologiju)	Ja sam na Hvaru na utakmici. Ja sam na planini.	<i>Estoy en Hvar en el partido.</i> <i>Estoy en la montaña.</i>	Ja sam u šumi. Ja sam u parku. Ja sam u vrtu.
ZA	AKUZATIV	Namjena, svrha; ciljna domena vrijeme (vikend, vrijeme oko određenog dana ili praznika)	Poklon je za roditelje. Imam ulaznice za kazalište. Idem na Brač za vikend. Oni su u Splitu za Božić	<i>El regalo es para mis padres.</i> <i>Tengo entradas para el teatro.</i> <i>Voy a Brač el fin de semana.</i> <i>Ellos están en Split por Navidad.</i>	
PO	AKUZATIV	Kretanje s ciljem uzimanja, preuzimanja, nabave	Idem po kavu. Idem po prijateljicu.	<i>Voy a tomar un café.</i> <i>Voy a recoger a mi amiga.</i>	
	LOKATIV	Mjesto (sveobuhvatno značenje) Frazeologizirani izrazi	Putujem po Europi. Knjige su po podu. Hrvatska je poznata po kravati. Dobio je	<i>Viajo por toda Europa.</i> <i>Los libros están por todo el suelo.</i> <i>Croacia es conocida por la corbata.</i> <i>Fue nombrado</i>	

			ime po dje- du. Što si po zanimanju?	<i>por su abuelo.</i> <i>¿Cuál es tu profesión?</i>	
--	--	--	---	--	--

Osim sistematičnog pristupa, za koji je primjer dan u Tablici 1., važna je semantička komponenta poučavanja padeža, koju njeguje kognitivnolingvistički pristup. On razotkriva shematična značenja padeža prema kojima je lakše usvojiti prototipna i poslije neprototipna značenja padeža. Iz navedenog je vidljivo da se hrvatski i španjolski prijedlozi uglavnom ne mogu uspoređivati te je uspješniji pristup zasnovan na semantici, koji ima sve više zagovaratelja i među onima koji pišu o poučavanju inoga jezika. Ovako shematizirana značenja prijedloga mogu se uvježbati odabirom točnog prijedloga, upisivanjem odgovarajućeg prijedloga, različitim kvizovima, ali najvažnije govornom i pisanom produkcijom.

Zaključak

Učenje inojezičnog hrvatskog za izvorne govornike španjolskoga jezika može biti vrlo teško. Španjolski jezik ne poznaje sustav padeža, što je najveći problem s kojim se učenici susreću na početku učenja. U pokušavanju ovladavanja padežima i padežnim nastavcima ponekad se na početnoj razini zanemari važnost prijedloga. U ovom smo radu, temeljem analiziranih esejističkih tekstova, pokazali kako su i pogreške s uporabom prijedloga relativno česte. Najčešće su pogreške uočene s prijedlozima *u*, *na*, *za*, *po* te je nešto manje pogrešaka uočeno s prijedlozima *iz*, *s/sa*, *od* i *do*. Pokušali smo objasniti uzroke pogrešaka te je navedeno da se pri poučavanju prijedloga, uz sve navedene pristupe, djelotvorno koristiti kognitivnolingvističkim pristupom koji se temelji na određenim konceptima koji se izriču određenim prijedlogom, čime se lakše usvaja značenje, a time i korištenje.

U radu je naglašeno da je potreban sistematičniji pristup obradi prijedloga zasnovan na semantici u kojem će se izdvojiti iznimne situacije i frazeologizirani izrazi te je dan primjer tabličnog prikaza prijedloga *u*, *na*, *za* i *po*. Važno je i poticati točnu uporabu prijedloga i kontinuirano ih uvježbavati.

Pravilnim i pravovremenim usvajanjem prototipnih prijedloga koji se poučavaju na početnoj razini učenja inojezičnoga hrvatskoga olakšat će se usvajanje i svih neprototipnih slučajeva i prijedloga na višim razinama. Proces je to koji je dugotrajan, ali jako kreativan. Ovaj je rad ponudio samo uvid u najčešće pogreške i njihovo moguće preveniranje te je doprinos osvještavanju važnosti poučavanja i učenja prijedloga.

Literatura

- BARIĆ 1995 = BARIĆ E. i sur. Hrvatska gramatika. Zagreb, 1995.
- ČILAŠ MIKULIĆ, GULEŠIĆ MACHATA, UDIER 2023 = ČILAŠ MIKULIĆ J., GULEŠIĆ MACHATA M. Razgovarajte s nama! Udžbenik hrvatskoga jezika za razine A1 – A2. Zagreb, 2023.
- KORLJAN BEŠLIĆ i BURIĆ 2023 = KORLJAN BEŠLIĆ J., BURIĆ H. Prijedimo na ti! Udžbenik inojezičnog hrvatskog za početnu razinu učenja jezika. Split, 2023.
- KOSOVAC i LUKIĆ (2004) = KOSOVAC V., LUKIĆ V. Učimo hrvatski.1 – udžbenik s vježbenicom. Zagreb, 2004.
- LORENCZ i GORDON 2012 = LORENC K., GORDON R. Difficulties in Learning Prepositions and Possible Solutions // Linguistic Portfolio, 2012. 1. dostupno na: https://repository.stcloudstate.edu/stcloud_ling/vol1/iss1/14 (pristup: 7. svibnja 2024.)
- MATOVAC 2014 = MATOVAC D. Kognitivnolingvistički pristup poučavanju prijedloga // Lahor, 2014 17. 5–32.
- MATOVAC 2022 = MATOVAC D. Basic Croatian Grammar for Croatian language Learners. Zagreb, 2022.
- PRANJKOVIĆ 1987 = PRANJKOVIĆ I. Konstrukcije s prijedlogom za ispred nesklonjivih komponenata // Jezik, 1987. 35, 1. 1–6.
- SILIĆ i PRANJKOVIĆ 2005 = SILIĆ J., PRANJKOVIĆ I. Gramatika hrvatskog jezika za gimnazije i visoka učilišta. Zagreb, 2005.
- TEŽAK i BABIĆ 1992 = TEŽAK S., BABIĆ S. Gramatika hrvatskoga jezika. Zagreb, 1992.
- UDIER i GULEŠIĆ MACHATA 2012 = UDIER S. L., GULEŠIĆ MACHATA M. Prijedlozi u hrvatskom kao inom jeziku: opis i obrada // Croaticum, Savjetovanje za lektore hrvatskoga kao inoga jezika, 1. zbornik radova. Zagreb, 2012. 36–50.
- UDIER, GULEŠIĆ-MACHATA i ČILAŠ-MIKULIĆ 2006 = UDIER, S. L., GULEŠIĆ MACHATA M., ČILAŠ-MIKULIĆ J. Gramatičko-semantički pristup obradi padeža // Lahor. Zagreb, 2006. 1. 36–48.

The most common mistakes in using prepositions in the Croatian language by native speakers of the Spanish language. Prepositions are an invariable type of word, but quite often used at the sentence level. The central question posed by this paper is what mistakes native speakers of Spanish, who are learning Croatian at beginner levels (A1 and A2), make when using Croatian prepositions, considering that Croatian and Spanish prepositions differ in usage. The mistakes were analyzed based on essay texts written in the Croatian Language for Foreigners course at the CEHAS program at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Split. The errors were systematized according to prepositions and cases. In the final part of the paper, possibilities for eliminating and preventing this type of errors are outlined.

Keywords: Croatian as a foreign language, beginner language learning level, prepositions, teaching Croatian as a foreign language

